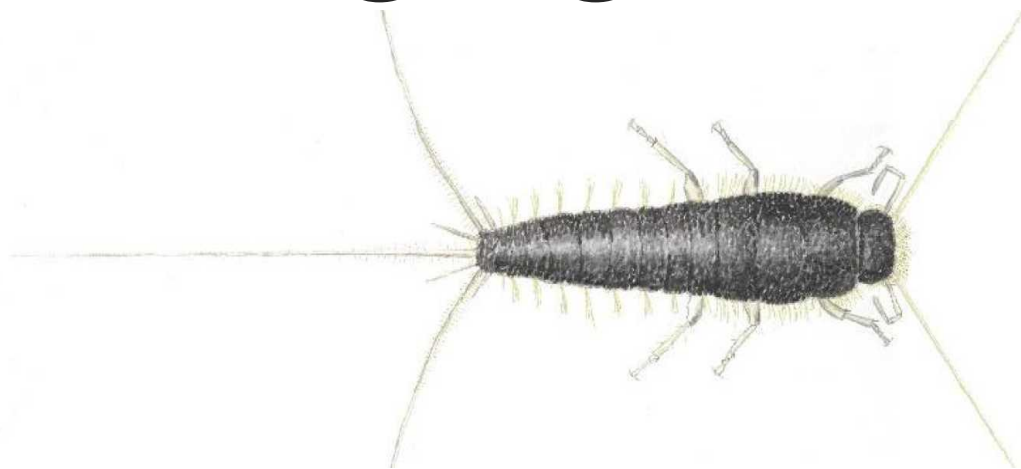

Skadedyrenes inntog i arkivene – identifisering og anbefalte tiltak

Kontaktkonferanse, Tromsø 13. juni 2019

Sidsel Marie Gaare Blix, arkivar ved Statsarkivet i Tromsø

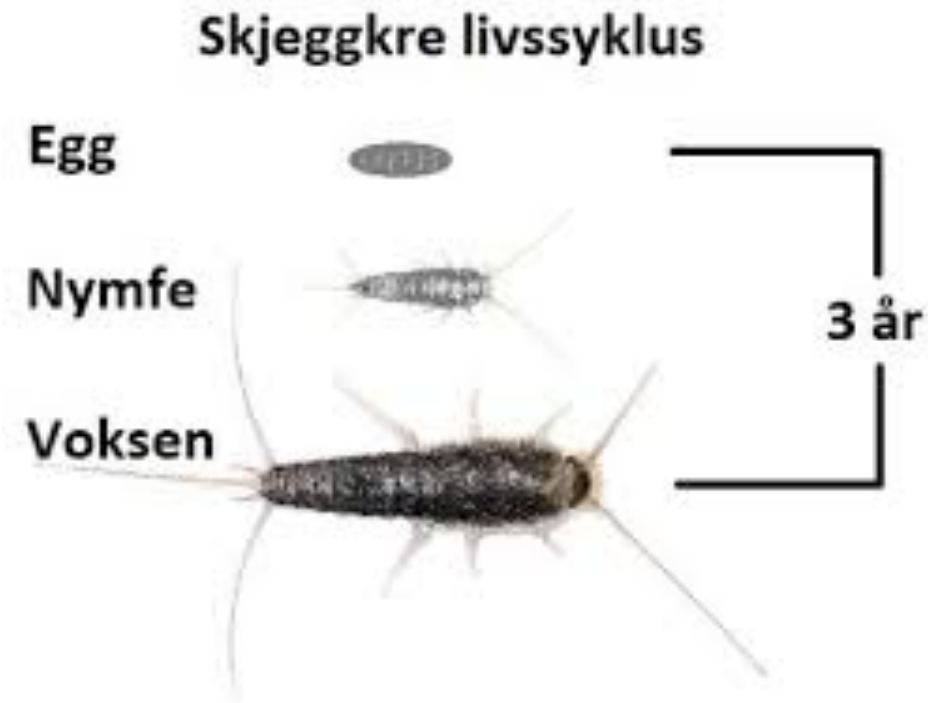
Program

- Fakta om skjeggkre, sølvkre og perlekre
- Kartlegging av problem med kre
- Tiltak for fjerning av kre
- Avlevering av arkiv med mulig skjeggkre
- Nyttige lenker

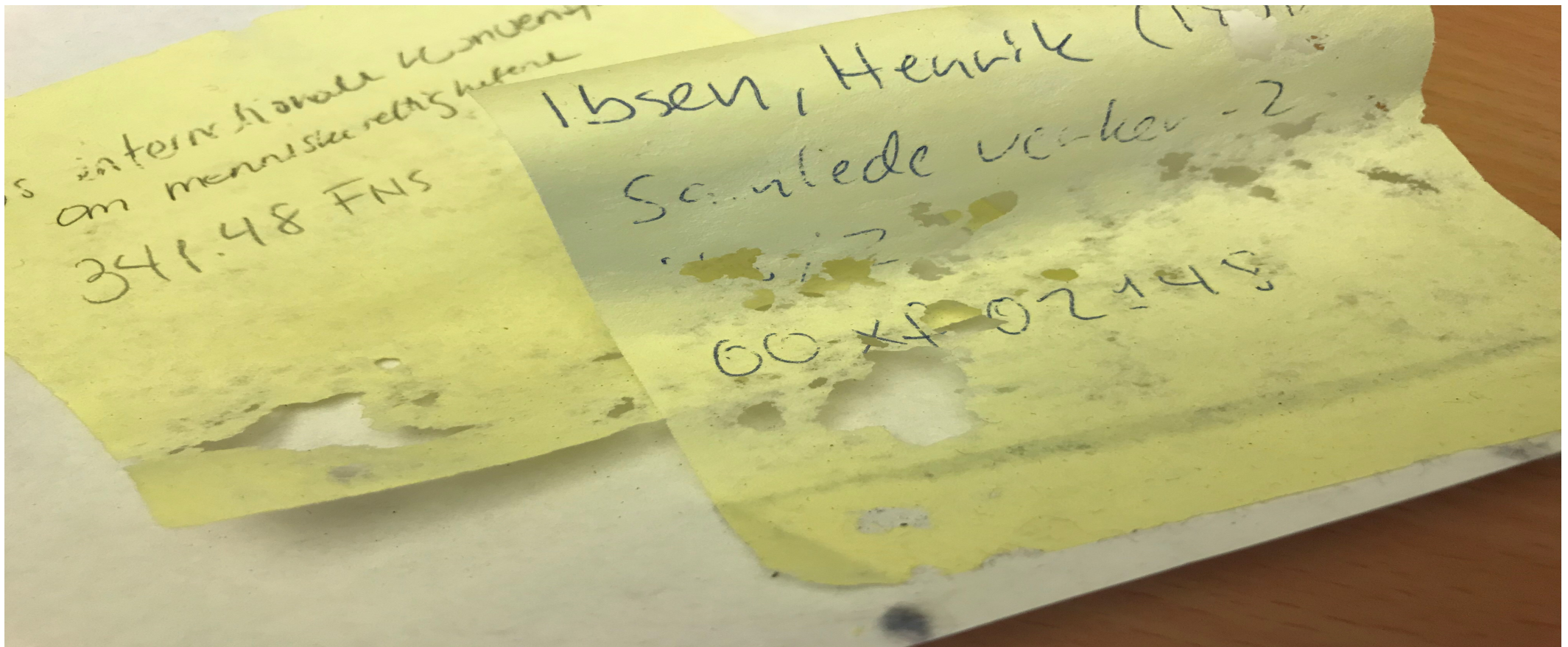

Fakta om skjeggkre

- Skjeggkre oppdaget i Norge i 2013
- Lever av cellulose
- 15-19 mm lang
- Moderate krav til luftfuktighet for å leve, 50-55%
- Mørk farge, hårete, skjeggete bust
- Kan gå oppover vegger
- Voksne skjeggkre kan gå langt, aktiv om natten
- Legger egg i mørke kroker

Skader på papir

Skader på papper

Fakta om sølvkre

- Krever høy luftfuktighet (75-97 %)
- Trives derfor på bad og i kjellere
- 7-12 mm lang
- Mye mindre enn skjeggkre
- Sølvfarget/ lysgrå
- Kan ikke klatre på vegger
- Lettere å fjerne enn skjeggkre

SKJEGGKRE

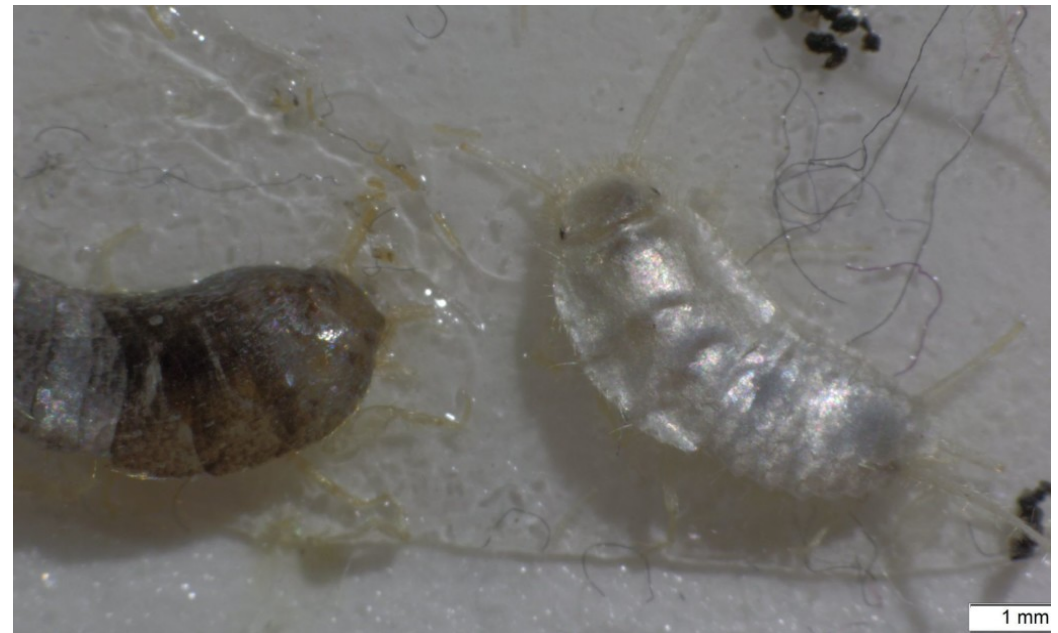

SØLVKRE

Fakta om perlekre

- Oppdaget i Norge i 2018
- 8 mm lang
- Mindre enn skjeggkre og sølvkre
- Perlemorfarget
- Mer lik skjeggkre enn sølvkre
- Lever av cellulose og andre organiske næringsstoffer og trenger ikke høy luftfuktighet

Kartlegging

- Det er veldig nyttig å få kartlagt om man har kre i sine arkivlokaler
 - Kjøp inn limfeller, og sett ut fellene i aktuelle rom og kontroller dem etter 3-4 uker
 - Viser deg seg at det er kre i fellene etter de ukene må man kontakte Arkiv Troms, ledelsen og ansatte
 - Det er nå behov for mer systematisk kartlegging av lokalene, og nye feller plasseres ut i aktuelle rom
 - Bruk plantegning som hjelpemiddel, og merk av hvor fellene står og dens unike nummer.
-

Skjeggkre i limfeller

Tiltak – rydding, støvsugning og vasking

- Ingen klær, vesker og lignende på gulv
- Viktig å holde rom ryddig og ren. Støvlus er mat for skjeggkre.
- Viktig å kaste støvsugerposen eller tette støvsugeren etter bruk
- Tett gulvlist, utbedre mulige fuktproblemer
- Unngå søppel på kontor og arkivrom
- Senk temperaturen hvis det er mulig
- Kontroller gamle esker på lagerrom

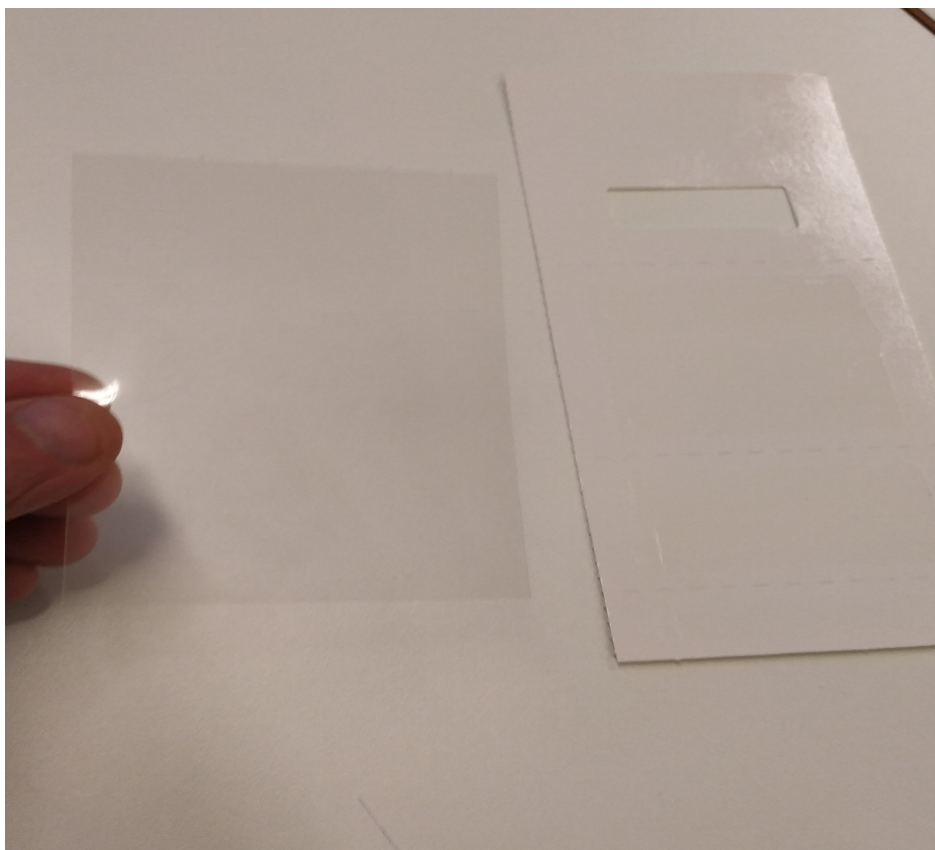

Tiltak – utsetting av limfeller

- Sett ut feller med ca. 1 m mellomrom, og på begge sider av dører og mørke områder inntil vegg, i hjørner og sprekker.
- Merk fellene med nummer og dato, og utplasser etter en planløsning.
- Lag et registreringsskjema/ loggdokument hvor nummer, sted, dato for inspeksjon, type og antall funn registreres.
- Kontroller og erstatt fellene etter 2-4 uker.
- Gamle feller legges i tette bokser, frys, kast.

Limfeller med plast og bundet sammen

Tiltak – post- og varemottak

- Gjennomgå rutiner for varehåndtering og mottak av post.
- Lag avgrensede soner.
- Bruk dobbeltsidig tape.
- Kast tre-paller, bruk plastpaller.

Bruk av gift

- Informer Arkiv Troms før bruk av gift.
 - Det er viktig at det man ikke bare sprayer med gift i rom der det er kre, for i lengden har det lite effekt. Kreene blir resistente mot giften, emballasjen blir innsatt med gift og kan ikke brukes på nytt, og giften sprer seg i bygningen via ventilasjonen og til andre rom der det kan være mennesker som får giftstoffene i seg.
 - Det er mulig å få tilbud fra skadedyrfirma, og disse kan man få vurdert av Folkehelseinstituttet.
-

Arkiv med mulig kre

- Informer Arkiv Troms om arkivet
- Sett arkivet i karantene
- Bruk dobbeltsidig tape rundt arkivet og feller
- Bruk plastpaller
- Støvsuging ?
- Frysing av arkiv ? – fryselager eller fryseboks

Nyttige lenker

- Miljødirektoratet:

<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2019/februar-2019/skjeggkre-middel-tillates/>

- Norsk folkehelseinstitutt (FHI): <https://www.fhi.no/>

- Mycoteam: <https://www.mycoteam.no/>

- Rapport fra Sverige om skjeggkre:

[Rapport 2018 - Szpryngiel S. Långsprötad silverfisk i museer, bibliotek och arkiv i Sverige](#)

- Arkivverkets informasjon om skjeggkre:

<https://www.arkivverket.no/for-arkivsektoren/konservering/skjeggkre>

- Feller: <http://www.vilomix.no/>

- Arkivprodukter: plast-paller, dobbeltsidig tape, feller: <https://www.arkivprodukter.no/>

Samarbeidsprosjekt

- Ansatte: holde gulv synlig, unngå søppel der det er arkiv.
- Renholdere: gode rengjøringsrutiner, bytte mopp ofte, tømme søppel, ikke røre fellene.
- Vaktmester: tette lister, utbedre fuktskader, kaste paller og papp, senke temperaturen.
- Skadedyrfirma: systematisk kartlegging av problemet, sette ut og kontrollere feller, gift?
- Ledelse: dialog med ledelsen i tilhørende andre nabobygg om problemet.
- Varelevering: avgrenset område, ta med søppel/ paller tilbake.
- Arkivansvarlige: kontrollere at arkivlokaler er fri for kre, dobbeltsidig tape, ryddige rom, karantene av arkiv med kre, evt. frysing av arkiv som inneholder kre.